

DEO OPTIMO MAXIMO UNI ET TRINO, VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ, Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,*

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS, manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis vigesimâ-tertiâ mensis Martii, anno Domini M. DCC. LXXV.

M. CAROLO DIONIS, Doctore Medico Præside.

An in ætate mediâ rariori indulgendum cibo?

I.

ÆTAS, illud vitæ spatium, quo manifesta fit animi corporisque mutatio, cum variis anni tempestatibus comparari potest. Nulla semper floret; puerorum infirmitas, juvenum ferocitas, gravitas constantis ac mediæ ætatis, maturitas senectutis suo quovis tempore percipiuntur, sua cuique parti ætatis data tempestivitas, suus est ortus ac interitus. Tenebrosissimum ineuntis & insciæ ætatis tempus excipit florens ætas, cui fervor inest, quo progrediente, omnia fiunt in dies mitiora. Juventutem ut plurimùm emendat usu edocta gravis & constans ætas regenda mox & ipsa redarguenda senum ætate maturissimâ quæ in æstimatione conquiescit. Cùm autem acta honestè & splendidè superior ætas tantam afferat consolationem, ut eos, qui ita vixerint, aut non tangat ægritudo, aut perleviter purgat animi dolor, non ætatis progressum ad saniora rediturus expectes. Non cani, non rugæ authoritatem arripiunt; fructus quos meruerint, hominibus severissimè retribuuntur, nec præterita ætas, quamvis longa, (*) stultam senectutem unquàm permulcebit. Et cùm ventris ac gulæ vitia nedum minuat ætas, ea ut plurimùm augeat, ea sit per vitæ curriculum assueta victûs ratio quæ cujusque ætatis naturam æstimet, sustentando corpori consulat, illiusque jacturas resarciat.

(*) *Cic. Tusc. Lib. I.*

II.

ET sanè nec alimentis nec eorum præparatione quandòque nocivâ indigeremus, nisi indesinenter è corpore avolans substantia, aliam de novo exposceret viribus reparandis ac sustentandis, obeundisque corporis functionibus maximè idoneam. Toti igitur esse debent Medici non solùm ut corrigant ciborum qualitates, sed ut eam alimentorum præscribant quantitatem, quæ cuique ætati ac temperamento utiliorem existimaverint. Sic ætas iniens, quæ calida & humida, perpetuo motu eoque necessario movetur irrequieta, frequentiori, leviori ac simplicissimo pabulo gaudet, quo partes

* *Propugnata anno 1757.*

molles ac delicatulæ expansioni fiant habiles, elongentur non rigescant, perpetuo madeant rore nec unquàm siccentur. Hinc illa ætas maximè arcenda est à libidinibus, quibus & calor absumeretur retardareturque accretio. Juventus, vitio parentum rara ætas, in quâ corpus magis ac magis adolescit, caveat ab alimentis, quæ fervorem nativum accendant, constantemque seu mediam ætatem accelerent: gaudeat equis, illam castra & bella juvent, in labore improbo animi, corporisque patientiâ exerceatur, nec unquàm illius industria in antelucanis cœnis expromatur. Sic, suo tempore, læti juvenes spectatissimâ optimâque consistenti ætate fruentur, quæ, cùm sola pari corporis animique impetu rerum gravitatem sustineat, servando nervorum robori consulere debet. Adhibeatur itaque cibi potionisque moderata quantitas, corporis status expostulat ad reficiendas vires, non opprimendas: sin verò, præmatura senectus morborum iliade vexabitur.

I I I.

IN ætate mediâ seu constanti, universæ corporis partes in ultimum extensionis accretionisque gradum perventæ, ad imminutionem decretionemque seriùs ocyùsve properabunt prout salubribus artis Iatricæ consiliis plùs minùsve benignam aurem accommodaverit hæc ætas. Cùm autem universa naturæ corpora, quæ aluntur & crescunt, in se vim caloris contineant, sine quâ non solùm nec ali nec crescere, sed etiam nec constare diù possunt, ad custodiam salutaris ignis sedulò invigilandum est, ne, aut vividiore enutritus pabulo, flammam citiùs concipiat ac in auras pervolet, aut majori & inutili alimentorum pondere pressus, necessariâ defraudatus ventilatione, suffocatus occumbat. Humanum quippè corpus constat solidis fluidisque partibus, motu reciproco donatis. Per humorum fluentium circumductionem, perpetuamque solidorum actionem minimæ partes deteruntur, detritæ liquoribus immiscentur, moventur, exhalant; fluida quoque attritu repetito, constanti motu secretionibus innumeris depauperata imminuuntur, ad exhalantia vasa affatim appellunt, foràs ubertim protruduntur: ipsis tamen laus est propria, ut faciliùs possint refici quàm solida; quæ, licèt à liquidis orta esse videantur, ut in ovo incubato demonstratur, tamen quiete fluidorum oggerentium cohæsione, inspissatione, siccitate indurantur, frigent, senescunt, moriuntur. Quæ simplex, insulsa, levissimaque debet esse lympha, apta nata vires reficere, partes evolvere ac nutrire, ex parte solidorum exposcit motum liberrimum evolutissimumque, ut subtilis atteratur & fluat. Motum hunc adeò salutarem ac necessarium, non diuturniorem pollicentur fibræ ad rigiditatem indurationem siccitatemque; heu! nimiùm à naturâ dispositæ. Positâ igitur principiorum corporis structurâ & indole, illud fertur in ruinam ineluctabilem quam tamen ex victûs prudenti ratione ac normâ retardare ac protrahere posse gloriatur ars medica, nec immeritò. Sit enim vigiliarum & studii scopus, ut liquoribus concilietur fluiditas, ne spissentur, fibris mollities, ne rigescant: ubi nulla ampliùs vasorum requiritur evolutio, accretio, elongatio, non frequentiori & abundantiori cibo ingurgitentur, ne vis virium naturæ, quæ priùs in ampliandis fibris distracta erat, in eis angustandis, siccandis & indurandis impedita sit ac distenta. Etenim, in mediâ ætate quælibet imminuuntur organorum actiones, graviori passu incedit pulsus, lentior in dies evadit solidorum actio, non igitur plùs

laboris, vel animo, vel corpori imponat virilis ætas quàm animi vigor, vel corporis vires ſuàviter admittunt, non plùs ventriculo addatur cibi, quàm fert ætas ſeu natura poſtulat, & tunc morborum ſævitiam vitare, longævitatis fructus percipere, viridem ſenectam, vitæ ſobriæ præmium, experiri placidumque vitæ finem obire non erit adeò arduum.

I V.

VARIAS inter hominis ætates, nulla periculoſiùs gulæ vitiis cibique erroribus afficitur, quàm virilis ætas, nulla proindè certâ victûs ratione magis refrænanda. Quos enim ſingulæ ætates propriis armis repellunt avidi ventris ictus, hæc iiſdem nuda paret: & quidem juveniles annos quandòque vexat ſuccorum redundantia: at citò caloris humidi potentiâ & actione elevatur, ad exercitia cujuſcumque generis ſpontaneâ alacritate diſſipatur, tandem debitâ partium accretione conſumitur. In ſenibus, vaſa ſiccitate rigida, vel flacciditate debilia, plethoram difficulter admittunt, admiſſamve incautè facili negotio paulò-poſt, faventibus emunctoriis, evacuant ac rejiciunt, vel in pituitam vertunt facilem & abundantem. At verò, in ætate mediâ, leges ſobrietatis non impunè diù ſpreveris. Omnes enim ſucci alibiles faciliùs parantur, retinentur & aſſervantur. Saliva, arterioſi ſanguinis progenies, maſticationis tempore abundanter effluens, ſucci gaſtrici vicaria, bilis æmula, cibos apprimè diluit & dividit; bilis ſaponaceâ quâ pollet indole, chylum efficaciter elaborat, indè in ætate conſiſtenti corpus faciliùs ſaginatur, pingueſcit ſplendidamque ſanitatis imperiti vulgi oculis præfert ſpeciem. At quantùm ex iſtâ ſpecie bonorum turgere amaritudinis? Quanta ex ipſâmet ſecuritate mala? Dum enim pingueſcit corpus, inertes fiunt ſucci & ſolidorum imminuitur actio. Aliundè frequenti ac nimiâ alimentorum uſurpatione diſtenduntur ventriculi fibræ & de tono deperdunt. In inteſtinorum tractu, pluribus intercalatis digeſtionibus, periſtaltica rumpitur actio, eòque moleſtiùs, quòd aër incluſus nimiùmque rareſcens, ſub importuno flatuum nomine notiſſimus, fortiùs expandatur, abdominiſque anguſtentur viſcera. Hinc, aortâ deſcendente compreſsâ, craſſior & exundante ſero adhucdum turgidus ſanguis, ſuperiora petit vaſa, organa nobiliora ingurgitantur, anfractuoſa mollioris cerebri ſubſtantia varicibus fœdatur, cerebro compreſſo vel ſtagnante ſucco nerveo, apparent apoplexiæ, prodromi vertigines, membra ſtupor invadit, ſupervenit morbus attonitus vel immedicabilis reſolutio; lympha malè ſubacta ſpiſſeſcit, hæret, pulmones ſubit, & dyſpnœam, catarrhum, vel hydropem prænuntiat; difficili bile tumens jecur, fervido irritatur calore, vel obſtructionibus & ſcirrho induratur; turgent & incaleſcunt hæmorrhoides; tandem ne ſalubri exercitio tantas ægritudines valeant excutere, arthritis artus occupat & malè torquet. Tot verò mediæ ætatis affectus frequenti cibo & opiparæ menſæ adſcribendos utut prima artis Medicæ elementa ſapiat, nemo inficiabitur. Novo quippè ſucco non oppleantur viſcera, vitali quo pollent motu, pondus inutile excutient, interpoſitâ quiete, novas reſument vires, aſſueta redintegrabunt munia, morborumque aſſultus præcavebunt ac ludent. Quid autem inter aſſumenda alimenta intervalli eſſe debeat, pro variâ ſubjecti naturâ, temperamenti indole, vitæ conſuetudine, regione, anni tempeſtate, ſexu diverſo, corporis exercitio prudens æſtimabit Medicus toto ſanè aberraturus cælo,

nisi attendat, in ætate mediâ cibum frequentem sanitati quàm maximè adversum, salubriorem verò si rarò concedatur.

V.

AT verò, inquies; plùs sobrietati adversantur hæ nostræ sobrietatis leges, quàm ipsamet immoderatæ gulæ incontinentia. Quos enim raris assuetos mensis videmus, eosdem ultrà necessitatis & naturæ votum edere magistra docet experientia. Fame quippè enecti fractique edaces, avido ore alimenta quævis & absque delectu, insalutatâ masticatione, deglutientes, in ventriculum affatim protrudunt cum gravi sanitatis periculo. Ita sanè; quoties à frequenti discedent mensâ, ut opiparæ studiosiùs accumbant. Nec ea est consilii nostri ratio : quid valeat, quid ferre recuset stomachus, attendant mediæ ætatis homines; quam corpus reficiendum & instaurandæ vires exposcunt, & quidem rarò & ad normam sobrietatis usurpent cibi quantitatem, à mensâ surgant agiles ad expedienda negotia, citrà saturitatem vescantur, fame depulsâ, recreatis viribus, labore & exercitio rursum firmatis, dormiant ut plurimùm incœnati, si blandiorem salutaris somni suavitatem haurire velint. Naturalis quippè somnus irrepit à remissiori spirituum influxu, & præsertim à penuriâ subtilissimi succi nervei, labore & exercitio consumpti. Quamlibet aliam somni causam, nedum fovendam, quin longè fugiendam arbitramur. Si enim oriatur somnus ab ingestione nimiâ & remorâ in ventriculo cibi solidioris tenaciorisque, aut à potu copioso liquoris vegetabilis fermentati ac maximè spirituosi, aut ab aromatibus penetrantibus fragrantissimis, tandem à quâvis aliâ causâ eâque multiplici, quæ appulsum sanguinis vitalis impediat in corticem cerebri ejusque transitum per illius vasa turbet vel retineat, necessaria sequetur œconomiæ animalis ruina. Aliundè in somno etiam naturali augetur motus cordis, pulmonum, arteriarum, viscerum; humorum vitalium circuitus validior est & æquabilior per canales liberiores & ingressui patentiores, utpotè musculorum actione nusquàm impeditos. Impulsis itaque fortiùs per vasa majora liquidis, per vasa lateralia debiliùs hæc moventur, imò & in minimis quiescunt, undè pinguedo coacervatur. Propioribus ergò somno, cibo repleri non expedit, imò prorsùs inutile, cùm eædem ferè sint somni & cibi vices, idem munus & officium. Etenim in somno naturali, chyli materies in lympham enutrientem & in tenuiores humores quàm optimè commutatur, substantia deperdita blandè recuperatur; humores restituuntur, humoribus de novo productis & fluentibus, succo nerveo appellente, partes ad motum excitantur, redeunt musculis agilitas, nervis vires, mentique vigor; secùs verò ex dictis, si graves cibo, sopori mortis consanguineo sua membra dare non reformident.

Ergò in ætate mediâ rariori indulgendum cibo.

Proponebat Parisiis JOANNES THAURAUX, Claromontensis, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus.
A. R. S. H. 1775. à sextâ ad meridiem.

Typis *Quillau*, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1775.